

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: 1 šiling.

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto V.

Dunaj, 11. marca 1925.

Št. 10.

1. april v Celovcu.

V Celovcu javljajo ravnokar številke zadnjega ljudskega štetja. Naše bralce bo stvar zelo zanimala: O stvari se bo še obširno govorilo:

	Nemcev	Slovencev
Brdo	340	979
Goriče	262	341
Šteben na Zili	1431	200
Blače	384	121
Podkloster	3123	925
Smerče	1856	64
Bistrica	562	50
Straja vas	758	368
Bekštajn	2649	1378
Marija na Zili	995	599
Vernberg	1586	501
Loga vas	515	750
Kostanje	533	465
Ledenice	95	1082
Lipa	504	418
Rožek	460	190
Št. Jakob	2120	1447
Vrba	1208	54
Žrelec	989	280
Grabštajn	1733	107
Trdna vas	851	24
Hodise	646	466
Kotmara vas	823	539
Bilčovs	9	763
Žihpolje	841	134
Otok	573	121
Medgorje	441	461
Zg. Vesca	117	311
Pokrče	1064	298
Radiše	355	288
Dholica	1244	82
Št. Tomaž	1267	84
Škofiče	580	689
Vetrinj	1347	145
Bistrica v Rožu	555	1078

	Nemcev	Slovencev
Borovlje	2158	868
Šmarjeta	306	729
Medborovnica	669	310
Podljubelj	1153	534
Svetna vas	558	310
Slov. Plajberk	45	593
Sele	10	959
Doberla vas	1876	814
Galicija	424	549
Globasnica	490	709
Rikarja vas	898	805
Škocijan	384	814
Žitara vas	273	1131
Žel. Kapla	772	313
Bela	345	1935
Djekše	1159	428
Grebini	2118	1031
Vovbre	1016	515
Ruda	1080	441
Št. Peter	546	653
Tinje	452	90
Velikovec	2064	223
Važenberg	2226	550
Pliberk	839	146
Bitrica	474	1296
Libeliče	151	767
Libuče	507	552
Blato	380	979
Žvabek	54	381

A tako!

Dne 3. marca je zvezni kancler dr. Ramek v državnem zboru govoril, kako mi „völlig ungehindert“ zborujemo. Seve on ve samo to, kar mu deželna vlada v Celovcu, „s katero je v najožjem stiku“, poroča, kar pa ta zamolči, mu ne more biti znano.

Kako pa mi „völlig ungehindert“ zborujemo, se je pokazalo — dva dni pred 3. marcom.

Za 1. marec je Politično in gospodarsko društvo sklicalo shod v Ivovlje, ki je nekako središče med Kotmaro vasjo, Žihpoljmi in Vetrinjem, da tako naši volilci iz vseh treh občin morejo slišati namesto na treh shodih, na enem samem poročilo svojega poslanca, ki so ga volili. Da javnost vidi, ali smo zborovali na svojih tleh ali ne, natančno navajamo številke naših volilcev za državni in deželni zbor l. 1923. V Kotmari vasi je bilo 148, v Žihpoljah 72 in v Vetrinju 42 slovenskih volilcev. Za te volilce je bil določen shod.

A kaj so naredili Nemci? Zbojnali so iz Celovca, Borovelj, Bistrice v Rožu Heimatschutz — med njimi je bilo le malo domačinov — povabili na shod poslanca Rettla iz Gurktala in zasedli že pred prihodom Slovencev zborovalne prostore. Le zelo majhen del Slovencev z g. poslancem Poljancem se je moral preriti v zborovalni prostor, veliko Slovencev je ostalo v tretji sobi, precej pa jih je odšlo, ko so videli, da so zborovalne prostore zasedli nasprotniki. Ti so si izvolili predsednikom člana Heimatschutza in nastavljenca iz Celovca, g. Sima.

Hvaležni smo našemu poslancu, da je kljub taki družbi govoril o našem verskem, narodnem in gospodarskem programu ter o tekočih svareh v deželnem zboru.

Takoj po njegovem govoru se je oglašil poslanec Rettl (Landbund) iz Gurktala, ki je osmešil naš materni jezik, ki je menda popolnoma drug jezik kakor slovenski, osmešil naš petdesetletni boj za pametno šolo, osmešil naš boj za šentrupertsko šolo, v katero slovenski starši niso hoteli dati svojih otrok, ko so enkrat videli, da bo šola ponemčevalnica, katerih imamo itak do grla dovolj. Nato je poročal o tekočih zadevah deželnega zbora po vsebini isto kakor prej slovensko naš poslanec.

PODLISTEK

Ruska pisma.

Šesto pismo.

Novorosijsk, 22./5. maja 1913.

Danes smo pravzaprav šele končali velikonočne praznike; skoro 14 dni so trajali. Velika noč je v Rusiji največji praznik in obhajajo ga silno slovesno tako pravoslavni kakor tudi katoliki. Veliki teden je strog post, katerega so sprejeli po pravoslavni tudi katoličani. Gospodar in gospodinja, kjer stanujem, sta oba katolika, vendar se Veliki teden nista zdržala samo od mesa, ampak tudi od masla, jajc in mleka. Ker je Veliko soboto gospodinja imela s pripravami mnogo opraviti, ni imela časa kuhati in južinali smo samo mrzlo. Zvečer večerje ni bilo.

Vstajenje se v Rusiji ne vrši zvečer, ampak o polnoči, tako pri pravoslavni kakor tudi pri katoliki. (Prim. „Velika noč“.)

Silno veličastno je, ko se k polnoči začne ljudstvo v velikih trumah zbirati v cerkvah. Jaz sem bil lansko leto v ruski cerkvi, letos v katoliški. Čisto polna je bila cerkev in še mnogo ljudstva je ostalo pred cerkvijo. Ves je bilo razsvetljeno z raznimi ognji, v cerkvi, kakor tudi okoli cerkve.

Po besedah „Gospod je vstal iz groba“ je začelo vse ljudstvo vreti iz cerkve, med petjem in zvonjenjem zvonov se je razvrstila procesija.

Trikrat smo šli okoli cerkve in potem zopet v cerkev. Končalo se je malo pred eno uro.

Iz cerkve smo šli z gospodarjem in sinom skupaj domov. Gospodinja je ostala doma za varuhinjo in da še kaj pripravi.

Že ko smo se bližali domu, sem zapazil skozi zagrnjeno okno veliko svetlobo. Ko pa sem stopil za gospodarjem v veliko sobo, sem od strmenja in nepričakovane iznenadenosti obstal na pragu in se par minut nisem gnil. Zdelo se mi je, da se mi godi kakor dečku, ki se je zgubil v gozdu in naenkrat zagledal pred seboj velik in mogočen grad, ves razsvetljen in obdan s ponosnimi vitezi — kakor sem nekdaj čital v pravljicah.

V sobi je bilo vse v svetlobi. Izpod stropa je visel luster in žarko razsvetljeval vsó sobo. Lepo okrašeni, blesteči svečniki pa so svetili nad mizo, ki je bila mogočno obložena z vsemi raznovrstnimi jedili in pijačami. V ozadju, sredi mize je stal vsaj 1/2 metra visok kolač in prekrasen križ je bil zasajen na vrhu. Lepo dišeče raznobarvne cvetlice so stale v dragocenih vazah na obeh straneh šarteljna. Tridelna vaza iz kristalnega stekla se je lesteja pred šarteljem. Na spodnjem krožniku so bile razne pekarije, na srednjem blagoslovljena jabolka in pomaranče, na vrhu pa raznobarvne pisanke (pirhi).

Pred tem, nekako na sredi mize, je bila postavljena lepo okrašena torta. Okrog pa so se vrstila v velikih in malih steklenicah razna vina, likerji, konjak itd. Kozarci raznih veličin so stali okoli njih. Ob strani mize in spredaj

pa so bili razpoloženi razen sardin, kavijara, krena in drugega na velikih krožnikih gnjat, prašiček, gos, raca in ne vem kaj še vse. Na mizi so bili zloženi tudi krožniki, vilice in noži.

Dolgo sem gledal to prapravljeno pojedino, kajti nisem se mogel nagledati. Potem reče gospodar „Kristos voskrese“, t. j. Kristus je vstal, se poljubi z vsemi navzočimi, naliže vsakemu kozarec vina, trčili smo, sedli in začeli jesti „žegen“. To ti pa gre v slast šunka, gos in drugo, če preje cel dan nisi skoro ničesar jedel, posebno v Rusiji, kjer si navajen, da sneš navadne dni k obedu po tri zapadnoevropejske porcije. Proti trem smo se podali k počitku.

V nedeljo, ponedeljek in vtornik se delajo viziti in obiski vse križem. Te dni moraš obiskati vse znance. Povsod, kamor prideš in kadar prideš, sedeš za mizo, ješ, govoriš, vstaneš in greš dalje k drugemu. Povsod ješ žegen, toplega nikjer ničesar ne dobiš, kvečjemu čaj. Sicer pa tudi od gospodinj ne moreš zahtevati, da bi se vedno vrtela v kuhinji, prvič nima časa, ker mora sedeti pri gostih, potem pa si hoče tudi nekoliko odpočiti od truda Velikega tedna.

Povedati vam moram, da ruska gospodinja Veliki teden strašno trpi. Ruske dekile in hišne so namreč še veliko bolj razvajene kot pa avstrijske. Ko nastopi Veliki teden, zavežejo dekile svoje stvari skupaj in hajdi v bajto čez praznike. In tako ostane gospodinja ob času največjega dela sama in mora delati vse dni in vse noči, da vse počisti, pospravi in prigotovi. (Konec sledi.)

Nato se oglasi g. Majer-Kajbič iz Celovca, vodja Heimatbunda (Heimatdiensta št. 2), ki nam prepoveduje, da bi S. K. S. smela govoriti v imenu koroških Slovencev. To menda smejo samo ljudje, ki so se pri ljudskem štetju dali vpisati za Nemce. Ali so morda Nemci zastopniki jugoslovanske manjšine na Koroškem? Nadalje nam je prepovedal zborovati v bližini Celovca; ako še kedaj poizkusi g. Poljanec v bližini Celovca kak shod, ne bo odšel več tako srečno kakor danes. Mi pa mislimo, da smo dolžni povsod tam zborovati, ker so naši volilci, ali je to potem Heimatschutzu prav ali ne, in naj si ogledajo posledice, ako nas dejansko napadejo.

Za njim se oglasi nadpor. Arnejc iz Celovca, ki se sklicuje na „prepoved papeža“, da se duhovniki ne smejo vmešavati v politiko. Z najgršimi psovkami, ki kažejo vso njegovo plitvo kulturo, je opsoval g. Poljanca in slovenske duhovnike sploh. No, bomo morali Arnejca izvoliti za tistega papeža, ki bo dal tako prepoved; mi pa smo mnenja, da so duhovniki enakovredni državljanom in kot vodniki ljudstva naravnost dolžni, tudi v političnih rečeh, in v današnjih brezverskih časih še bolj, stati mu na strani ter mu kazati pot, ki je v skladu z božjimi in naravnimi postavami.

Nek drug govornik iz Celovca napada duh. svetnika Malgaja, ki da ni hotel pri nekem otroškem pogrebu imeti govora, kar pri katoliških pogrebi sploh ni običajno. To je zahvala za vso ustrežljivost Nemcem na Otoku, ki gre tako daleč, da v fari, kjer se v velikanski večini hiš govori in moli le slovensko, vsakih 14 dni in vsak praznik pri glavni službi božji pridiga in poje nemško v škodo verskemu življenju onih, ki so iz verskih ozirov hodili v cerkev, a sedaj začenejo izostajati.

G. Poljanec je mislil na razne napade odgovarjati, a ker so zborovalci zapustili meje dostojnosti, se je vsaki nadaljni besedi odrekal.

Soglasna sodba Slovencev domačinov, ki so prišli poslušati svojega poslanca, je bila: **No, danes smo videli, kdo hujska in kdo ne da v deželi miru!** S pesmami, ki žalijo Slovence, so Nemci zaključili shod. Veliko Slovencev je še ostalo v tretji sobi in čakalo, da pride poslanec med nje, da ga v potrebi varujejo, še potem, ko je predsednik shoda g. Sima dal ponovno zagotovilo, da se poslancu nič ne zgodi. Radi priznamo, da je g. Sima svojo častno besedo držal, kar tem rajši povdarjamo, ker je 5 mož bilo določenih, da g. Poljanca pretepejo kot povračilo za dr. Krafta.

Slovenci! Z razbijanjem naših shodov, z grožnjami pretepov nam hočejo zavezati naša usta, da bi si ne upali na dan. Nikoli! In če svoje grožnje začnejo izvajati, bomo delali kakor krt pod zemljo, a odnehamo ne od svojih pravic, dokler nam Nemci ne dajo roke v spravo in uresničijo vsaj naše najvažnejše zahteve.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Dne 6. t. m. se je sestala na Dunaju konferenca, ki je razmotrivala vzroke splošne gospodarske krize. Vlada je vzela poročila na znanje ter bo na ti podlagi skušala olajšati krizo. — Meščanske stranke hočejo spremeniti zakon o varstvu najemnikov, čemur pa socialisti ugovarjajo z obstrukcijo v najemninskem odboru. Priglasilo se je veliko govornikov, ki govorijo cele dneve ter zavlačujejo razprave. Eden socialistov je govoril 15 ur, drugi pa 17. Načrt novega zakona je slabši kot sedaj veljavni. — Vojaška kontrolna komisija dela — po časnikarskih vesteh — vladi neprestano zgago. Našla je v bivši municijski tovarni Blumau 10.000 strupenih plinovih bomb, ki bi napravile lahko ogromna zastrupljenja. Bombe so preostale od vojne ter jih je mislila vlada vreče že v morje, pa Italija tega ni dovolila. Sedaj jih nameravajo potopiti v kakem gorskem jezru — šest let po vojni. — V finančnem in proračunskem odboru so razpravljali pretekli teden o vojski. Iz poročila posnemamo, da so se izdatki za vojsko zvišali za 42 milijard. Število moštva je padlo, število oficirjev pa stopilo. Neoženjen vojak dobi na leto 17,7 in oženjen 18,9 milijonov K plače. Z ozirom na druge ugodnosti to vsekakor ni

malo. Vsako leto se odpusti 1200—1500 doslužnih vojakov, katere se misli namestiti v zveznih, deželnih in občinskih uradih. Ministrstvo stremi za upeljavo splošne brambne dolžnosti po miličnem sistemu. Prejokselej se bo to tudi izvedlo in tedaj bodo morali fantje zopet einrukat in igrati vojake.

Jugoslavija. Opozicijske stranke so se združile v „Blok narodnega sporazuma in kmečke demokracije“, priznavajo monarhijo po angleškem vzoru ter so za samoupravo. Ustava se mora vtoliko izpremeniti. Tudi Radičeva stranka je pristala na ta program, priznava tedaj monarhijo, ter se odreka vsakih zvez z inozemstvom. Sklep Radičeve stranke je velikanske važnosti ter pomeni velik korak naprej. Njih parlamentarni klub se bo imenoval „Hrvatski seljački klub“. Drugače so se vse stranke pripravljale marljivo na prvi sestanek skupščine 7. t. m. Najstarejši poslanec je prevzel začasno predsedstvo, otvoril skupščino, pobral poverilnice in zaključil sejo, ker zaprtim poslancem Radičeve stranke ni bilo dovoljeno prisostvovati seji. Vlada večina pa je sejo zopet sklicala in izvolila začasnega predsednika.

Turško-grški spor. Pogajanja med turškimi in grškimi delegati so se razbila. Turški delegat je izjavil, da je prijateljska poravnava spora mogoča le tedaj, ako Grška umakne poziv na Društvo narodov. Grški delegat je nato odklonil nadaljna pogajanja pred sestankom Društva narodov. Ni gotovo, da pride do mirne poravnave. — Vlada Kemal paše je odstopila vsled vstaje Kurdiv. Novo vlado je sestavil Izmet paša, ki je dobila zaupnico parlamenta.

Francoski proračun. Po dolgih razpravah je francoski parlament izdelal proračun za tekoče leto. Novi proračun izkazuje 34 milijard frankov dohodkov in nekaj manj izdatkov. To je prvi proračun po vojni, v katerem se izdatki krijejo z dohodki ter se izkazuje celo nekaj prebitka. Zbornica je sprejela proračun s 328 glasovi. Opozicija je glasovala proti, kar sta Herriot in Louchet v svojih govorih ostro ožigosala.

Upor v Kurdistanu. Angorski vladi je nastala nenadoma nova težava v Kurdistanu, kjer so se uprli Kurdi. Upor je izbruhnil najbrž vsled tuje propagande, četudi trdijo poročila, da zahtevajo Kurdi obnovo kalifata in samostojnost Kurdistanu. Zasedli so vsa večja središča Kurdistanu ter proglasili nazavisno kraljestvo in izvolili Selima II., sina bivšega sultana Abdul Hamida, za svojega kralja. Najnovejša poročila pravijo, da se je turškim agentom posrečilo zlomiti njih odpor in četem poraziti njih nekatere oddelke. Kurdiv je okoli 2 milijona, ki so naseljeni v goratem, po večini težko pristopnem ozemlju med Mezopotamijo in Armenijo, Perzijo in Malo Azijo, in so eno najstarejših ljudstev prednje Azije. Toda po svoji kulturi spadajo med najbolj zaostale narode v vsej nekdanji Turčiji; znani so po svoji izredni divjosti in okrutnosti. Prebivalstvo se peča še danes največ v živinorejo ali boljše, s pastirstvom: po mnogih krajih so še danes nomadi. Ropanje jim je naprilijubljenější posel. V najbolj obludnih gorah so še danes vdani stari predkrščanski poganski veri, povečini pa so postali muslimani. — Turška vlada je odstopila.

Upor Indijancev v Panami. Indijanci v San Blas so se uprli proti vladi in razrušili šest vasi v republiki Panama. Več uradnikov je bilo ubitih in ranjenih. Indijanci se že dolgo potezajo za svojo neodvisnost. Poslali so v Washington spomenico, v kateri zahtevajo varstvo.

DOMAČE NOVICE

Deželna vlada razglasa po nemških listih, da uživamo Slovenci na Koroškem na šolskem polju iste pravice — kot Nemci. Ta razglas smatramo pač le za nekako pustno šalo, ki so si jo dovolili gospodje pri deželni vladi. Resnica je, da so prosili nekateri krajni šolski sveti že v prvem letu po plebiscitu za slovenske šole, a deželni šolski svet teh prošelj še do danes ni rešil. Resnica je, da se na takozvanih utrakvističnih šolah ne poučuje slovenščina kot učni predmet, še manj seveda kakšen drugi predmet v slov. jeziku. Resnica je, da na utra-

kvističnih šolah ni upeljana nobena slovenska učna knjiga. Resnica je, da je na utrakvističnih šolah v uporabi že leta — skoraj nas je sram povedati — 1878 vpeljani, zastareli, dvojezični Prešernov „Abecednik“, po katerem se približno 8 mesecev poučujejo otroci slovensko pisati in brati. Resnica je, da so v popolnoma slovenskih krajih popolnoma nemške šole in da v teh šolah slovenski otroci niti besedice ne slišijo v materinščini (n. pr. Lipica in dr.). Resnica je, da je na mnogih utrakvističnih šolah nastavljeno učiteljsko osebje, ki nima nobene izkušnje iz slovenščine, le za silo lomi slovenski dialekt, ali pa so sploh Nemci. Resnica je, da slovenski učitelji-domačini ne dobijo službe, pač pa je že skoraj na vsaki drugi šoli v Podjuni — Kočevju. Resnica je torej, da koroški Slovenci na šolskem polju ne uživamo pravice, ki so nam zajamčene po mirovni pogodbi, ampak — nobene.

Reklamacije niso več poštnine proste

Napoved dohodnine je treba predložiti davčni oblasti do 31. marca. Tiskovine zato se dobe pri davkarjih in tudi v trafikah v Celovcu. Olajšava obstoja sedaj ta, da je treba davkoplačevalcem, katerih dohodek, ki se obdači, ne presega 4200 Š (42 milijonov), samo pismeno naznaniti davčni oblasti, da dohodek te vsote ne presega. Te napovedi naj bi nihče, ki pride v poštev, ne opustil. Točno napoved predložiti more pač le ta, ki ima beležke o svojem denarnem prometu. Važnost knjigovodstva v kmečkem gospodarstvu ne moremo dosti povdariti. Vsaj večje dohodke in izdatke naj bi si vsak beležil.

Olajšave pri plačevanju davkov. Z ozirom na gospodarsko krizo je dalo fin. ministrstvo davčnim oblastem nalog, da ugodno rešujejo prošnje za preložitve plačila davkov, plačevanje v obrokih in za znižanje predplačila dohodninskega in pridobitnega davka za leto 1924 in prve obroke 1925. Dalje morajo davčne oblasti preiskati prizive davkoplačevalcev proti predpisu dohodninskega in pridobitnega davka, če je dotični navedel važna dejstva ali okoliščine in če na davkih ne dolguje. Prošenj za preložitve vplačila se je že več ugodno rešilo. Pri tem pa se je pokazalo, da se davki kar tja v en dan predpisujejo. Neki kmet je dobil plačilni nalog in ker tedaj ni imel denarja, je prosil za preložitve plačila, kar se mu je tudi dovolilo. Prošnja je šla preko davčnega urada na davčno oblast, ki je bil prisiljen, poročati davčni oblasti dejanski davek, ne pa kako hišno številko. Iz rešitve je razvidno, da mu je davkarija naložila za par stotisoč K preveč davka. S takim postopanjem izgubljajo oblasti pri kmečkem prebivalstvu zaupanje, ki preveliko itak nikdar ni bilo.

Šiling. Prehod v računanje s šilingi in groši se vrši precej hitro in gladko. Seveda so pomote in napake za to ali ono stranko neizogibne. S 1. t. m. je začela železnica, pošta, poštna hranilnica, Narodna in druge banke, oblasti in veliko trgovcev. Preračunavanje gre še vendar malo težko, ker nam manjka šilingov. V prometu so doslej šele novci po 1, 2 in 10 grošev, ostalo pa šele pride. Pripravljajo se novčanice po 5, 10, 20, 100 in 1000 šilingov, ki pa ne pridejo še tako hitro v svet. Do tega časa pa namerava Narodna banka počez žigosati sedaj v prometu se nahajajoče bankovce po 10.000 itd. K z „1 Schilling“ itd. v modri in rdeči barvi, ki bodo dobro vidni. To velja samo za prehodno dobo. Nove novčanice bodo imele podolgovato obliko po češkem odnosno ameriškem vzoru.

Podravlje. (Nemška pridiga.) V naši farni cerkvi je vpeljana nemška pridiga vsako zadnjo nedeljo v mescu. Vpeljana je bila nekako dve ali tri leta pred vojno po nekem privandrancu v Podravljah, Guggenbergerju, ki pa je šel zopet med svoje ljudi. Naj nihče ne misli, da mi Nemcem nemške pridige ne privoščimo, ker je cerkev za vse, želimo le to, da bi jo Nemci hodili tudi res poslušati. V resnici je pri nas nemška pridiga le za Slovence, ker Nemcev pride le do deset v lepem vremenu, ob slabem pa še 50 odstotkov manj. Nemška pridiga se je uveljavila s pomočjo nemškutarije. Kje so ti, ki so hoteli nemške pridige? Cerkev polnijo le Slovenci tudi zadnjo nedeljo v mescu s to

malo razliko, da jih je večkrat manj kot navadno.

Grebini. V pustnih dneh so naši greblinski srakoperji zopet prav pokazali svojo kulturo. Že v nedeljo je bilo za neumno hecarsko maškerado plakatirano po trgu in se le čudimo, da pusti plakatiranje za take uprizoritve, pri katerih se javno smeši sosedne države in nje državljane. Nosilo se je pri tem tudi vojaške puške in sablje. To je bilo tulenja in vpitja po Grebinju kakor v kakem afrikanskem pragozdu. Kaj takega je pač le zmožna naša „inteligenca“, ki ima svoje veselje, če more kdaj uprizoriti dogodke iz časa jugoslovanske zasedbe po svoje in s tem dražiti mirne ljudi. Po drugi strani se pa prav pridno hodi k njim prosit kruha. Pri tej priliki je bilo napadenih na trgu in cesti več Slovencev. Rošnikovega sina in več drugih so na prav ciganski način obljajali in mu dajali priimke, ki jih dostojen človek ne izgovarja. Vodje te maškarade so bili pač zopet tisti, ki so se svojčas posebno odlikovali pri cerkvenih ropih v klosterski in drugih cerkvah, preganjanju duhovščine in nasilstvu mirnih domačinov. Taki, po njih mnenju tudi domoljubni in kulturni čini, bi nudili več gradiva za spominske uprizoritve, ki jih tako radi uprizarjajo.

Št. Lipš pri Dobrli vasi. (Smrt.) Na god Blaža smo pokopali Kogelnikovega očeta v Zagorju. Pokojnik je bil jako veren katoličan, priden gospodar, dober sosed in vedno zvest svojemu narodu. Bog mu bodi obilen plačnik, Kogelnikovi družini pa naše srčno sožalje.

Iz Zilske doline. Mnogo škode nam je napravila 16. in 17. februarja Zila: odnesla je nekaterim kmetom drva, drugim les ter poškodovala pota. — „Kärntner Tagespost“ od 25. II. 1925 se huduje nad g. župnikom Poljancem in g. dr. Petkom in pravi, da sta hujskača. Nadalje se čudi potrpežljivosti naše vlade, ko brez ugovora trpi, da se v krajih z 90 procenti nemškega prebivalstva še zmirom slovensko pridiguje in nemškim otrokom veronauk samo slovensko deli. Kljub temu, da so dobili duhovniki poziv od ordinarijata, da naj vpeljejo v teh krajih nemško pridigo, so leti gospodi rešili to nalogo na ta način, da so pridigali nemško ne da bi to prej oznanili praznim klopem. Potem pa so javili ordinarijatu, da ni treba nemških pridig. Tako modruje navedeni list. Radovedni smo samo, kje so tisti kraji, kjer je baje 90 procentov Nemcev in 10 procentov Slovencev in kjer imajo kljub temu slovenskega duhovnika in slovensko pridigo. Zna biti ve to Rutarjev Juri, ki rad malo pokuka tja in sem. Ali pa so to tisti kraji, kjer so pri ljudskem štetju vsakogar, ki vsaj malo nemško govori, zapisali za Nemca?

DRUŠTVENI VESTNIK

Št. Vid v Podjuni. Izobraž. društvo „Danica“ ima dne 15. t. m. po blagoslovu svoj občini zbor. Vabljeni so vsi člani in prijatelji društva. Odbor.

Dobrla vas. Katoliško slovensko izobraževalno društvo v Dobrli vasi ima v nedeljo dne 22. t. m. ob 9. uri dop. v društvenih prostorih svoj letni redni občini zbor. Pride na dnevni red poročilo odbornikov, volitev novega odbora in slučajnosti. Kandidatne liste in navodilo se dobi pri društvu. Vsi člani so obvezani, da se udeležijo društvenega občnega zbora.

Šmihel nad Pliberkom. V nedeljo dne 1. marca se je vršil občini zbor našega „Slovenskega katoliškega izobraževalnega društva“. Občini zbor je bil precej dobro obiskan. Govoril nam je čg. župnik Sekol o pomenu izobraževalnih društev za slovenski in katoliški življenj na Koroškem. Iz poročil odbornikov je bilo razvidno, da je društvo še kolikor toliko dobro delovalo. Sestankov je bilo v preteklem društvem letu devet, odborovih sej štiri, društvenih prireditev tri in poleg tega je priredila S. K. S. dvadnevni tečaj. Knjig ima društvo nad 500. Nad dvesto oseb se je knjižnice posluževalo in prebralo se je nad 2000 knjig. Negativno je bilo le poročilo društvenega blagajnika, ki nam je povedal, da ima društvo še nad dva milijona dolga vsled naprave novega odra. Za volitev novega odbora so bile vložene štiri

kandidatne liste. Izvoljena je bila prva lista, katere nosilec je bil Vinko Pečnik, pd. Bicl, katerega je tudi novi odbor v svoji prvi seji izbral ponovno za predsednika društva. Članarina se je določila za redne člane 4000 kron in za izredne en šiling. Članarina se lahko plača vsako nedeljo po prvi božji službi v društveni sobi, kjer dobe društveniki tudi nove izkaznice. Z zadnjim marcem se tudi ukine za štirinajst dni izposojevanje društvenih knjig, ker bo treba knjižnico na novo urediti. Naj bi do tega časa vsi, ki se poslužujejo knjižnice, knjige vrnili. — Enemu smo se pa morali čuditi na občnem zboru društva, da je naše slavno okrajno glavarstvo čutilo potrebo poslati na naše zborovanje orožnika. Odkdaj neki in po katerem zakonu so postali orožniki prosvetni nadzorniki? Imajo li tudi za to potrebno predizobrazbo? Izobrazba se sme torej pri nas gojiti le v toliko, kolikor je v skladu z bajoneti. In nemški listi imajo še predrznost, trobiti v svet, da uživamo enakopravnost in svobodo!

GOSPODARSKI VESTNIK

O gnojenju krompirja.

O veliki narodnogospodarski važnosti pridelave krompirja smo menda vsi prepričani. O tem nas je posebno vojna prepričala, vsaj smo imeli vojaki celo kruhu primešan krompir. Pa tudi v naših slovenskih hišah ne mine dneva, da ne bi imeli krompir tako ali tako pripravljen na mizi. Strokovnjakom je tudi že davno znano, da nobeden drugi plod, zasejan na enakem prostoru, ne nudi toliko hranilnih tvarin za človeka in žival kakor ravno krompir. Krompir je rastlina, ki zvišuje tudi pridelke žitaric in poljskih krušnih rastlin, ker moramo ravno polje za krompir bolje pripraviti. Pa tudi obseg svinjereje je v prvi vrsti odvisen od obsega pridelave krompirja. Upoštevamo li, da po uradni statistiki poprečen pridelek krompirja ne presega 90 stotov na hektar, da pa posamezniki tudi po avstrijskih deželah pridelajo po 200 stotov, nam postane jasno, da tudi mi lahko dosežemo večji pridelek, ki bo rentabiliteto pridelave krompirja zvišal.

Merodajno za zvišanje krompirjevega pridelka je poleg izbire donosnih vrst in boljše obdelave zemlje v prvi vrsti dobro in pravo gnojenje. Krompir zahteva razkrojen hlevski gnoj in rahlo zemljo. Kakor smo v našem listu že brali, je za krompir hlevski gnoj najboljši. Tudi umetna gnojila ga ne morejo nadomestiti. Hlevskega gnoja damo krompirju do 400 stotov na hektar. Ali to še ne zadostuje za najvišji pridelek, ker razmerje tvarin v hlevskem gnoju ne odgovarja popolnoma potrebi krompirjeve rastline po hranilnih tvarinah. V hlevskem gnoju imamo premalo dušika in premalo kalija. Pridelek 200 meerskih stotov krompirja rabi 160 kg kalija, 120 kg dušika in 50 kg fosfornih kislin na hektar površine. Navedeno nam pravi, da rabi krompir v prvi vrsti kalij. Krompir je izmed vsemi našimi rastlinami največji kalijožer, in ker obenem niti kalij dobro ne izkoristi, to se pravi, da mora imeti vedno veliko večjo zalogo v zemlji, kakor vresni ci izrabi, je jasno, da moramo krompirju nuditi v prvi vrsti zadostno množino kalija, če hočemo, da dosežemo najvišji pridelek.

V drugi vrsti, kakor smo videli, potrebuje krompir dušik, dočim fosforove kisline ne potrebuje mnogo. S tem pa ne smemo nisliti, da je gnojenje s fosforovo kislino nepotrebno. Največ redilnih snovi potrebuje krompirjeva rastlina v mesecu juliju. Pri poizkusu, ki je dal 200 stotov na hektar, so našli sledečo porabo redilnih snovi; rastlina je porabila:

	celokupno	jujij	julij	avgust	sept.
kalija	172	34	86	45	7
dušika	102	25	56	25	—
fosfor. kisline	40	10	21	8	1

Vidimo tedaj, da je krompirjeva rastlina krila poprečno 50% svoje potrebe na redilnih snoveh meseca julija. Na podlagi tega poizkusa nam postane tudi jasno, da bo pridelek krompirja malenkosten, če vlada koncev junija ali julija velika suša. Ako rastlina nima zadostno vlago na razpolago, je redilne snovi nič ne koristijo, ker se v zemlji vsled pomanjkanja mokrote vlage ne raztopijo. Rastlina pa more samo raztopljene hranilne tvarine vsesavati.

Poleg domačega gnoja izkoristi krompir tudi zeleno gnojeno izvrstno. Ako sadimo tedaj krompir v deteljišče ali lucernište ali po zelenem gnojenju, bi ne bilo na mestu, gnojiti še z veliko množino hlevskega gnoja. V tem slučaju damo krompirju samo nekoliko hlevskega gnoja in k temu umetnih gnojil, in sicer kalij, fosforovo kislino in nekaj dušika. Prej sem povdarjal, da rabi krompir dušik v drugi vrsti in v tretji vrsti fosforovo kislino; z zelenim gnojenjem pa damo veliko dušika in radi tega ima krompir po zelenem gnojenju večjo potrebo po fosforovi kislini kakor po dušiku. Za zeleno gnojenje uporabljamo na peščenih zemlji seradalo, lupino, rumeno deteljo, za srednjo zemljo deteljo (rudečo), inkarnatno deteljo, bastardno deteljo in peluško in za težko zemljo grah, bob ali grahorico. Poizkusi, ki jih je izvršil Schneidewind, so pokazali, da so na en hektar zbrale na dušiku:

lupina, grah	48 kg
lupina, grah, grahorica	82 kg
lupina, grah, bob	76 kg
lupina, grahorica, bob	128 kg
peluška, grahorica, bob	131 kg
grah Viktorija, grahorica, bob	120—150 kg
rumena detelja	150—200 kg

Ker te rastline ne sejemo spomladi, anipak po rži, jarcu ali ječmenu kakor ajdo, deteljo pa v rži, jarcu ali ječmen, z zelenim gnojenjem, nikakor ne izgubimo leta ter nas stane samo dela in setveno seme. Schneidewind je dosegel pri zelenem gnojenju na hektar 90 stotov večjo žetev na krompirju. Na poskusnem posestvu Gross Lubars se je pridelalo po zelenem gnojenju s seradalo ali lupino na hektar 70 do 80 stotov več kakor na negnojnem.

Naša navada, sejati pred krompirjem še ajdo, je popolnoma napačna. Ajda je itak dvomljiva na pridelku in drugič ona izmizga zemljo jako močno posebno na kaliju. Ker pa krompir tudi ravno veliko kalija potrebuje, je to popolnoma napačno. Sejmo tedaj raje v rži spomladi deteljo in to jeseni podorjimo. Zato rabimo poprečno 30 kg deteljnega semena. Ni napačno dodati zelenemu gnojenju še nekoliko hlevskega gnoja, recimo 40 do 50 stotov na ha, da se zelenognojne rastline hitreje razkrajajo. Slišali smo že v listu, da hlevski gnoj ne deluje samo radi hranilnih tvarin, temveč tudi radi bakterij, ki jih vsebuje, ki gnoj, strnišče in sploh humus hitro razkrajajo.

(Konec sledi.)

Celovski trg. (Cene v kilogramih in šilingih. 1 Š = 10.000 K.) Zelenjave: zelje 0,50 do 0,60, glavata solata 0,50—0,60, endivija 0,50 do 0,60, fižol 0,46—0,56, čebula 0,60—0,70, česen 1,60—2, špinača 0,35—0,50, hren 1,60 do 2. Sadje: namizna jabolka 0,20—0,80, oranže in citrone (komad) 0,10—0,20. Mlečni izdelki: sladko mleko 0,44—0,48, sladka smetana 2,80 do 3,20, čajno maslo 5,80—6,80, maslo za kuho 5,20—5,80, skuta 1,40—1,60. Jajce 0,14—0,16, strd 4. Živina: voli 1,2001,35, krave za rejo 1,20—1,30, krave za klánje 0,90—1,10, pujski 2—2,30.

Borza. Na Dunaju se je dobilo 10. III. 1925: za dinar 11,33, zlato nemško marko 168,70, za dolar 704,6, poljski zlat 135,40, za švicarski frank 135,40 in za liro 29,03 grošov.

Curih. 10. III. 1925. Dinar 8,35. Za 100 šilingov se je dobilo 73,20 švic. frankov.

ČEBELARSKI VESTNIK

Čebelarstvo spomladi.

Čebelar sme pričakovati dobička le od močnih plemenjakov. Pravi čebelar je torej vzimil le močne čebelne družine z mlado in zdravo matico. Iz tega vzroka je treba spomladi združiti slabiče ali jih pa pridružiti srednje močnim plemenjakom. Tako le bodo čebele mogle izrabiti čas paše. Slabič se spomladi razvija le počasi, kljub čebelarjevi pomoči; ker nima veliko čebel, more zasesti in ogrevati le malo satov. Radi tega je polaganje zalege omejeno. Vse to stori močna čebelna družina, ki se vsled tega hitro razvija in hitro napreduje. Umen čebelar torej ne trpi slabičev med svojimi panji.

Da zapaziš vsako nesrečo, ki se do paše

čestokrat pojavi, kakor brezmatičnost, lakota, oslabele, ter jo takoj pravočasno odpraviš, opazuj čebele in jih ne prepuščaj svoji usodi. Kdor nima za to časa, naj se rajši ne bavi s čebelarjenjem.

Z močnimi plemenjaki pa lahko mirno čakamo bližajoče se srečne dneve, paše in rojev. Glavno pašo odloči rastlina, ki da največ medu. Po vremenu in razvoju narave lahko sklepamo na pričetek glavne paše. Ponekod je v vigradi, drugod zopet poleti ali jeseni; ravna se po krajevnih razmerah. Vigredna paša je navadno v krajih z vigradnim vresjem, s sadnim drevjem, s črnicami, s travničnim cvetjem, z akacijami. Letno pašo odloči navadno gozd in travniki; jesensko pa ajda in jesensko vresje. Ako hočemo izrabiti zgodnjo vigradno pašo ali dobiti zgodnje roje, morajo biti panji v tem času dovolj „mušni“, morajo biti na višku razvoja. Za časa vigradne paše še ljudstva navadno niso v tem stanju. Razvijajo se šele med pašo, in tako pride, da so panji močni koncem paše, a nabrali niso nič strdi! Radi tega pravijo nekateri čebelarji, da dela črešnja — lakota. Gotovo! Obilo zalege rabi tudi obilo hrane; veliko žlic, a malo delavcev! Razvoj čebel je torej z ozirom na pašo zakasnel, čebelarjev dobiček pa šel po vodi!

Razvoj zalege je odvisen od razvoja narave, od vremena, od paše. Ker pa smatrajo čebele pitanje s strdjo ali sladkorjem kot — pašo, tedaj je pač regulacija zalege in s tem moč čebelne družine popolnoma v rokah čebelarja. Imenujemo to premišljeno ali špekulativno pitanje, tudi pitanje na roj. Vsaka čebela-delavka rabi za razvoj tri tedne; nato opravlja še kakih 8 do 14 dni domača dela, nakar prične izletavati na pašo. Da pa so panji za časa paše razviti, treba je s špekulativnim pitanjem pričeti kakih 4 do 5 tednov pred glavno pašo.

„Sl. Čebelar“ priporoča za špekulativno pitanje sledeče:

1. Da ima panj dovolj lastne zaloge medu.
2. Pitanje le v malih količinah in v presledkih.
3. Pokladajmo le proti večeru razredčeno strd ali sladkor.
4. Pitanje s strdjo je uspešnejše nego s sladkorjem.
5. Ob slabem vremenu ne prenehaj krmiti.
6. Krmi le močne panje.

Mrtvih ljudstev ne smemo puščati v čebelnjaku, ker mrtve čebele se usmradijo, splenijo in na ta način pokvarijo še satje in panj.

Najvažnejše opravilo spomladi je temeljito pregledovanje vseh ljudstev in trebitev. Za sledeče navedena dela pa se mora počakati mirnega dneva v drugi polovici meseca marca ali v neugodnem slučaju v prvi polovici aprila, ko čebele že redno izletavajo in nosijo obnožje. Napačno je pa trgati in vznemirjati čebele, dokler so še v zimski gruči. Trebitev panjev spomladi ne sme noben čebelar opustiti, ker je v panju pravo ležišče za molje. Žal, da se toliko panjev dobi, kjer se vidi, da čebelar več let ni ostrgal dna. S panji, kjer najdemo v redu zalego in zadostno množino hrane, nimamo v mesecu marcu nikakega opravila več. Dobro jih odenimo, pa je opravljeno. Panji, ki nimajo nobene zalege ali zelo raztreseno ali celo trotovo zalego, so ali brez matice, imajo staro onemoglo matico ali pa trotovko. Taki panji navadno niso nič prida, in je najbolje, da jih s soslednimi združimo, trotovcem pa stresemo čebele kar pred čebelnjak, da se čebele same strosijo k drugim panjem. Čebelarji! Dovolj smo že tarnali o lanski slabi letini, ne držimo rok križem, storimo kar moremo, da si izpopolnimo in razširimo svoje čebelarstvo. M. H.

NAŠE KNJIGE

Pevec. Izšla je 1—2 številka „Pevca“ za l. 1925, z naslednjo vsebino: Premrl, Dr. Josip Čerin. Prijatelj slovenske pesmi! Aljaž, Pevski spomini. Naši zbori. Vestnik P. Z. Iz glasbenih listov. Doma in drugod. Sporočilo uprave. Glasbena priloga: 1. Schwab, Zvonovi. 2. Schwab, Kukovca. Premrl, Moj blagoslov. — „Pevec“ si je pridobil v teku štiriletnega obstoja odličnih zaslug za popularizacijo slov. pesmi in ga priporočamo vsem prijateljem le-

pega petja. Prinaša stalno glasbeno prilogo. Izhaja vsak drugi mesec in se naroča pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva c. 7. Stane z glasbeno prilogo vred za Jugoslavijo 30 Din, za Italijo 15 Lir, za Avstrijo 4 S, za Ameriko 1 dolar.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. V Nitheroy v južni Ameriki je eksplodiralo neko skladišče razstrelilnih snovi. Okoli 10 oseb je bilo ubitih, 300 pa ranjenih. 3000 hiš je popolnoma porušeni. — V okraju Danilov grad v Črni gori je divjal strahovit orkan. Niti ena hiša v celem okraju ni ostala nepoškodovana; vihar je izruval drevje, poškodoval ceste, uničil telefonske in telegrafske zveze, odnesel vse senjake ter raztrosil krmo, katero imajo spravljeno v kopah na prostem. Živina je ostala tako brez hrane i prebivalstvo jo je moralo poklati, da ima vsaj nekaj koristi od nje. — Proračun za marec izkazuje z investicijami 84,25 milijonov izdatkov, 72,60 milijonov dohodkov, tedaj 11,65 milijonov šilingov primanjkljaja. — S 1. aprilom 1926 se v Nemčiji prilagodi najemnina predvojni najemnini. — 28. februarja je bilo na Koroškem podpiranih 6149 brezposelnih. — Ruski strokovnjak je ugotovil, da se nahaja v Jugoslaviji v zemlji mnogo nafte (petroleja). — 28. marca se voli nemški državni predsednik. — V Reinsdorfovi dinamitni tovarni pri Beisteretzu v Nemčiji se je zgodila velika eksplozija, pri čemer je bilo ubitih 12 in ranjenih 20—25 oseb. — Pri poskusnem obteženju mostu preko reke Pripjata pri Mezirovu v Rusiji, ki ga grade že dve leti in je bil te dni dovršen, se je vdrl most z vlakom, v katerem se je peljala tehnična komisija. Vse skupaj je padlo v vodo in se vse razbilo ter poginilo. — V Nemčiji stavkajo železničarji.

Pomlad v Rusiji. Skoro v celi Rusiji je letos že prenehala zima in nastalo je krasno pomladansko vreme. Tako zgodnje pomladi v Rusiji še ne pomnijo, ker običajno je prenehala zima v severnem delu države šele koncem maja; letos pa se je že tudi tu sneg raztopil in temperatura raste vsak dan bolj. Reke so že oproščene ledu in ladijski promet je že obnovljen. V nekaterih gubernijah se je sneg tako naglo talil, da so nastale velike povodnji ter so cele pokrajine podobne jezerom.

Največja cerkev na svetu je cerkev sv. Petra v Rimu; v njej je prostora za 54.000 oseb. V milansko stolico gre 37.000, v cerkev sv. Pavla v Rimu 32.000, v kolinsko stolico 30.000, v cerkev sv. Pavla v Londonu in cerkev sv. Petronija v Bolonji po 25.000, v carigrajsko Hagijo-Sofijo 23.000, v rimsko cerkev sv. Ivana v Lateranu 21.000, v novo newyorško stolico 17.500, v stolico v Pisi in dunajsko cerkev sv. Štefana po 12.000, v monakovsko Marijino cerkev 11.000 in v Markovo cerkev v Benetkah 7000 oseb.

CEMENT

najboljših tovarn, umetni gnoj, ravnike, pete ter različno drugo blago nudi po najnižjih cenah

Južnokoroška gospodar-ska zadruga v Sinči vasi

41

Kjedom jemoj? Vslovenskem Korotanu!

Za tiskovni sklad so darovali:

Gril Julijana, Lučane, Štajerska, 80.000; zbirka camarja na ženitovanju Val. Užnika v Selah 16. febr. 72.000; Zingler Peter, Št. Ilj, 5000; izobraž. društvo „Pliberk“, 20.000; neimenovan, Škofiče, 5000; nabrano po igri „V Ljubljano jo dajmo“ dne 15. febr. pri Voglu v Št. Primožu 73.000; Koščan 20.000; Warmut Anton, Limarče, 20.000 in 10 Din; Poljanec Vinko, poslanec, 100.000; Picej Val., Št. Primož, 10.000; Kanfič T., 3000, R. v Ribnici 10.000; velikovška čebelica 500.000; Slovenci iz važenberške občine mesto čestitk g. Pušlu k njegovi „Jungfernrede“ 131.000; neimenovan, Djekše, 10.000; neimenovana iz Bistrice v R. 20 Din; Čemer Jožef, Zadolje, 5000; Čemer Micka, Zadolje, 6000; neimenovan 10.000; Kariel Helena 5000; Omelko Julia 5000; Zulechner Feliks 10.000 K. Darovalcem iskrena hvala.

Hranilnica in posojilnica v Št. Jurju na Zili

ima svoj

redni občni zbor

dne 22. marca 1925 ob 1/2 11. dopoldne
v svoji pisarni v St. Jurju št. 2.

Dnevni red:

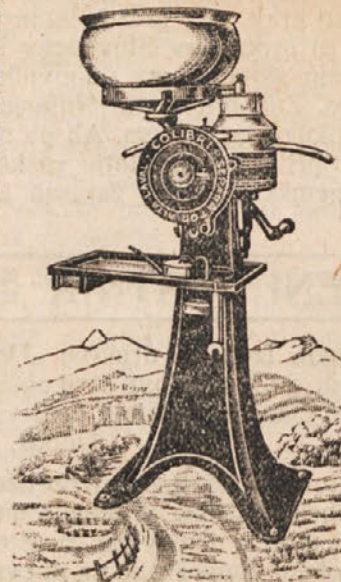
1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1924.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Op. Ako ob določeni uri občni zbor ni sklepčen, se vrši na istem prostoru pol ure pozneje drug občni zbor z istim dnevnim redom, ki sklepa veljavno neglede na število udeležencev.

K obilni udeležbi vabi odbor.

40

Originalni Alfa-Separatorji

izborni, naj-
učinkovitejši po-
snealniki

60-600 litrov
v uri

Vse ve ikosti za ročni
in pogon s silo

ALFA-

mlečne konve
ml. karske polčevi-
nate potrebšč e
in je
parilni e za žilino
kotle za žagnjekuho
m. karske stroje in
orodje vseh vrst
počinkano domače
orodje 26

izvratno in po ceni
izgotovljeno sa dobi
pri

Akc. dr. Alfa-Separator
WIEN, XII., Wienerbergstraße 31,

in pri zastopniku za Podjuno in okolico:
JOSIPU WUTEJ, Gluhil les, p. St. Veit im Jauntale.

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

Celovec, Novi trg šte. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter ku-
puje in prevzema v delo sirove kože.